

законодавчого процесу.

Ключові слова: законодавчий процес, принципи законодавчого процесу, законність, демократизм, гласність, відкритість, планування, техніко-юридична досконалість.

Аннотация

Легин Л.М. Принципы законодательного процесса: теоретический аспект. – Стаття.

В статье исследуются и анализируются основоположные и исходные теории законодательного процесса. Систематизировано и раскрыто смысл основных принципов законодательного процесса.

Ключевые слова: законодательный процесс, принципы законодательного процесса, законность, демократизм, гласность, открытость, плановость, технико-юридическое совершенство.

Summary

Legin L.M. The principles of the legislative process: theoretical aspect. – Article.

In the article are investigating and analyzing basic out coming positions of Legislative Process. There is systemized and opened the maintenance of basic principals of Legislative Process.

Keywords: legislative process, principals of legislative process, legality, democratize, opening, planning, technique-jurisdiction perfection.

І.І. Припхан

кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри теорії та історії держави і права
Івано-Франківського факультету
Національного університету
«Одеська юридична академія»

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД ЗАХИСТУ СУСПІЛЬНОЇ МОРАЛІ

Виходячи із того, що найважливіші суспільні відносини є предметом дослідження теорії конституціоналізму, можна дійти

висновку, що засади захисту суспільної моралі також є частиною конституційно-правового поля. Більше того, чинна Конституція України, яка є основою всього законодавства, зокрема і Закону України «Про захист суспільної моралі», наскрізно пронизана нормами суспільної моралі і встановлює основоположні засади її правового захисту. Саме тому до першочергових завдань юридичної науки варто віднести теоретичні дослідження конституційно-правових засад захисту суспільної моралі.

Поставивши за мету визначити структуру методології дослідження конституційно-правових засад захисту суспільної моралі в конституційному праві України слід, на нашу думку: 1) проаналізувати основні методологічні підходи дослідження конституційно-правових засад захисту суспільної моралі в юридичній науці; 2) охарактеризувати загальнонаукові методи дослідження конституційно-правових засад захисту суспільної моралі; 3) осмислити приватно наукові методи дослідження конституційно-правових засад захисту суспільної моралі в конституційному праві України; 4) визначити особливості методології дослідження конституційно-правових засад захисту суспільної моралі, з'ясувати її актуальність.

Досліджуючи взаємозв'язок і взаємодію моралі, суспільної моралі та права, російський вчений Р.Г. Апресян вважає, що в своїх емпіричних проявах моральність суспільства різноманітно виявляється в ступені упорядкованості безпосередньо оточуючого людей соціального середовища – просторі публічності; ступені правової доцільності суспільних відносин; наявності законодавчо, політично і адміністративно забезпеченого режиму сприяння ініціативній, позитивно значимій діяльності; справедливості розподілу і перерозподілу доходів і ресурсів; ступені національної орієнтованості політичних і суспільних інститутів; мірі легітимності влади; положенні сім'ї в суспільстві; стані освіти, мистецтва, науки і духовності (в її етичних і релігійно-церковних формах). З цього і повинні виходити дослідження конкретних виявів суспільної моралі [1, с. 15]. Зрозуміло, що проблема взаємовпливів права і моралі для юридичної науки не нова, але при багатоманітності світоглядних підходів, соціальних і політичних поглядів, які

визначаються інтересами різних соціальних верств, а особливо в умовах соціальної диференціації, визначення загальних критеріїв моральності права могло б допомогти зупинити процес поляризації суспільства. Комплексний підхід до вирішення цієї проблеми вимагає системних досліджень у таких ключових напрямках: основні цінності; філософське розуміння моралі і права; концепції природного права; проблеми людини й громадянина та тісно пов'язані з ними розуміння меж підпорядкування і морального обов'язку.

Тому дослідження конституційно-правових засад захисту суспільної моралі в Україні має ґрунтуватися, перш за все, на осмисленні взаємозв'язку та взаємодії моралі та права як нормативно-регулятивних систем, системному аналізі меж нормативно-правового регулювання співвідношення морально-правових заборон та можливостей захисту моральних засад суспільства правовими засобами.

В сучасних умовах формування нової суспільно-політичної парадигми стає все більш очевидним, що жодна теорія не може описати поліфундаментальність, багатомірність свого об'єкту дослідження, якщо вона виключає можливість додаткового альтернативного теоретичного підходу; необхідне не стільки протиставлення, скільки взаємодоповнення альтернативних точок зору і позицій.

Сучасна юридична наука виділяє чотири методологічні підходи, або основні способи осмислення правової реальності, кожний з яких робить акцент на одному з її аспектів: 1) правовий позитивізм – на зовнішньому боці правової реальності, сукупності норм, забезпечених примусовою силою держави; 2) правовий об'єктивізм – на соціальній обумовленості права, його укоріненості в житті; 3) правовий суб'єктивізм, або класичні концепції природного права, – на ідеально-моральній стороні права, на ідеї права, що розкривається у свідомості суб'єкта; 4) правова інтросуб'єктивність або неklasичні концепції природного права, – на тій смисловій стороні права, яка виявляється в процесі взаємодії суб'єктів, їх комунікації та інтерпретації позиції іншого [2, с. 42].

Кожен із цих підходів виступає методологічною підставою для вирішення правових проблем, має сильні й слабкі сторони, свої можливості й межі в осягненні соціально-політичної та правової

реальності. У зв'язку з цим виникає питання правильного вибору основного інструментарію дослідження конституційно-правових засад захисту суспільної моралі. Перед нами стоїть завдання – визначити систему наукових принципів пізнання, парадигм, побудованих на певній сукупності філософських і спеціальних теоретичних знань, методів та підходів, за допомогою яких можна досягнути конституційно-правові засади захисту суспільної моралі.

Основними конкуруючими типами праворозуміння є правовий позитивізм і теорія природного права, опозиційність яких найширше проявляється саме в питаннях співвідношення права та моралі. В умовах сьогодення зведення складного феномену права винятково до права позитивного, робить юридичний позитивізм уразливим для критики, оскільки правові норми і справедливість можуть не збігатися. На переконання сучасних українських науковців, «для того, щоб позитивне право не перетворювалося в антигуманну силу, воно має бути підтримано обґрунтуванням і критично оцінено» [2, с. 45-46]. Саме обмеженість юридичного позитивізму через відрив від етичної характеристика права призвела до того, що в кін 19- на поч. 20 ст. він поступається школі «відродженого природного права». За переконанням представників природно-правової школи, природне право впливає з природи людини, людського розуму, всезагальних моральних принципів.

На думку прихильників позитивізму, норма не втрачає свого правового характеру від того, що з позицій «вищої справедливості» вона може бути кваліфікована як аморальна. Тут виражається сама суть позитивізму – заперечення необхідного зв'язку між правом і мораллю, іншими словами, заперечення перспективи справедливості. У кінцевому підсумку заперечення над позитивних основ права веде до абсолютизації ролі держави і до утвердження її домінуючої ролі стосовно права [2, с. 44-45,]. У цьому контексті Г.В. Мальцев вважає, що позитивістське «розділення» моралі і права надто затяглося, воно вже обернулося бідною для людського існування, тому важливо, щоб мораль і право знову воз'єдналися і підтримували один одного у боротьбі за укріплення моральних основ суспільного життя [3, с. 404-405].

На полярність позитивізму та природного права звертає увагу В.

Тацій, оскільки один із цих напрямків трактує право як наказ держави, що відсуває на другий план можливість втілення принципу гуманізму, справедливості тощо; інший – звужує право до природних прав людини та намагань обґрунтувати непотрібність або необов'язковість їх відображення у законодавстві, що веде до недооцінки ролі держави у справі легалізації та правового регулювання суспільних відносин [4, с. 7-8]. Якщо ж ми розглядаємо право поза межами морального порядку, то таким чином визнаємо, що немає ніяких загальнолюдських цінностей, норм, принципів та ідеалів, а єдиною санкцією державного устрою є фізична сила та примус. Постановка питання таким чином є загрозовою для існування самого суспільства, і тільки розглядаючи право у зв'язку із нормами суспільної моралі можна зрозуміти, який правовий порядок ґрунтується на споконвічних людських цінностях та має право на існування. Така позиція зрозуміла, адже «авторитет і реальна дійсність закону (права) ґрунтується на здатності певної правової системи слугувати кінцевим моральним цінностям людської культури, споконвічному ідеалу справедливого суспільного устрою» [5, с. 26].

Д.А. Керімов теж переконаний, що розрив моралі і права з логіко-теоретичної точки зору не витримує критики. Моральні цінності є суспільно значимими і, будучи закріпленими в законодавстві, отримують державне схвалення. Завдяки цьому й саме законодавство набуває морального авторитету, а виконання його приписів стимулюється етичними установками. В свою чергу законодавство і його реалізація на основі законності сприяють зміцненню і розвитку моральних норм, принципів [6, с. 508].

В.М. Шаповал наголошує, що «природно-правові погляди мають вагомий демократичний потенціал для розвитку правотворчості. Вони по суті передбачають створення ідеального права, яке за процедурами правотворчості і правозастосування виступає як позитивне, а за змістом – як природне» [7, с. 422]. У сучасній юридичній науці з'являються спроби поєднати природне й позитивне право з позицій широкого розуміння права. У зв'язку з цим робиться акцент на те, що природне право не являється безпосередньо діючим правом, щоб таким стати воно має відобразитися у позитивному праві. На нашу думку, етична концепція

природного права має зайняти належне місце у науці конституційного права.

Адже сьогодні, як підкреслює Д.А. Керімов, все більше актуалізується пізнання особливостей регулятивного механізму моралі та права, а що особливо важливо в сучасний період, їх співвідношення, взаємодія та взаємопроникнення. На його переконання, на передній план висувається завдання створення спільними зусиллями різних наук цілісно-системної концепції морально-правового впливу, що спрямована на викорінення негативних явищ, що переважають у суспільстві, інтенсифікацію виховних процесів та утвердження гуманістичного способу життя. Ця комплексна морально-правова концепція повинна включати в себе вирішення щонайменше таких основних проблем: єдність і відмінність моральної і правової свідомості, норм і практики; моральне обґрунтування правотворчості і роль законодавства у розвитку моралі; механізм взаємодії моральних і правових норм в процесі їх реалізації; критерії оцінки ефективності і результативності дії правових норм з моральної точки зору [6, с. 505-508].

Нині у наукових колах значно більшає прихильників так званої «інтегрованої юриспруденції». Г.Дж. Берман вважає, що «інтегрована юриспруденція – це філософія, яка об'єднує три класичні школи: правовий позитивізм, теорію природного права і історичну школу. Ці три конкуруючих підходи можна замирити тільки шляхом більш широкого означення права, ніж ті, що прийняті кожною школою окремо» [8, с. 342]. Науковці бачать перспективу у інтегральному типі праворозуміння, що формується, покликання якого синтезувати теоретично значущі моменти, напрацьовані конкуруючими науковими теоріями. На думку професора А.В. Полякова, інтегральний підхід повинен виходити не просто з ідеї синтезу конкуруючих теорій, а з багатоедності самого права, яке дозволяє об'єднати в ціле різні аспекти його текстуального прочитання. Однією з таких версій є комунікативна теорія права [9, с. 175]. Комунікація є базовою умовою існування суспільства, а це означає, що вона містить в собі всі необхідні формальні аспекти моральності, які в кожному суспільстві одержують специфічне

соціокультурне наповнення. При цьому виникає важливе з точки зору методології питання: чи слід, і чи потрібно «включати» світоглядну складову в моральні основи суспільства, чи доцільно, і логічно, і ціннісно-виправдано захищати суспільну мораль за допомогою правових засобів. Напевне, цю проблему слід перенести в площину принципів, які мають лежати в основі визначеного конституційним правом рівня моральності національної системи законодавства, яке має формуватися на принципах конституційного права. Наявне неспівпадіння правових і моральних підходів до розв'язання актуальних життєвих питань частково зумовлене й тим, що методологія співвідношення соціальних регуляторів не завжди детально аналізується правом, хоча діюча Конституція говорить про недопустимість посягання на суспільну мораль та необхідність її охорони. Конкретні механізми досягнення цього чинним законодавством не розроблені і не закріплені у зв'язку з чим, вказані конституційні норми набувають декларативного характеру. В багатьох випадках це відбувається тому, що теоретичні основи співвідношення і взаємовпливів права і моралі слабо вивчені, а методологія розробки цих проблем недосконала, а тому і неефективна.

У методології права, окрім підходів не менш важливим є питання щодо вибору методів дослідження, оскільки хибність методів наукового дослідження в галузі державно-правових явищ, – як наголошують провідні українські вчені, – безперечно буде вести до недосконалості і самого дослідження [2, с. 128]. Методологія дослідження вибудовується на основі філософського узагальнення, діалектичної єдності протилежностей, конкретно-історичного і логічного, раціонального та ірраціонального. Конституційно-правові засади захисту суспільної моралі неможливо осмислити поза використанням загальнонаукового методу як методу наукового світосприйняття і загального логічного осмислення процесів і явищ. Відповідно не обійтися як без загальнонаукових методів (системного, структурно-функціонального), так і загальноприйнятого у дослідженнях інструментарію: аналізу, синтезу, аналогії, порівняння, типології, абстрагування, інтерпретації юридичних норм, узагальнення юридичної практики тощо. Поєднання методів в процесі дослідження зумовлене необхідністю осмислити особливості правового захисту

суспільної моралі, глибше проаналізувати законодавчі аспекти визнання суспільної моралі як об'єкта протиправного посягання. Водночас, досліджуючи проблему правового захисту суспільної моралі інструментарієм виключно філософії права, поза увагою залишиться емпіричний матеріал, що міститься у конкретних правових нормах, правова практика та інші теоретичні питання, які є предметом дослідження теорії права та конституційного права.

Конституційне право як наука також оперує своїми специфічними методами дослідження, до яких належить догматичний (формально-юридичний) метод (заснований на використанні правил формальної логіки для пізнання права). Догматичний метод варто використовувати при аналізі Конституції та законів України як правової основи захисту суспільної моралі й визначенні змісту юридичних термінів, що вживаються у нормах. Наприклад, застосування даного методу дозволяє сформулювати легальне визначення поняття «суспільна мораль», сформулювати конституційні норми, що визначають основи захисту суспільної моралі в Україні. Найчастіше догматичний (формально-юридичний) метод застосовується під час побудови теоретичних конструкцій, з'ясуванні дійсного змісту законопроектів та нормативно-правових актів, в тому числі їх тлумаченні. Водночас, застосування логічно-семантичного методу дає можливість поглибити понятійний апарат. При формулюванні правового поняття «суспільна мораль» ми стикаємося як з доктринальними (теоретико-правовими), так і з легальними поняттями. Легальні (нормативно-правові) поняття дістають офіційне закріплення у нормативно-правових актах, і саме вони визначають зміст і обсяг суспільних відносин, що виступають предметом правового регулювання. Водночас, на нашу думку, найбільш вірним є підхід, за якого поняття спочатку теоретично розробляється, обґрунтовується з наукової точки зору, а отже, отримує статус доктринального, а вже потім знаходить своє вираження в законодавстві.

Разом з тим слід визнати й той факт, що методологія дослідження того чи іншого явища правового буття, в тому числі й правових засад захисту суспільної моралі, не може бути сформованою без урахування попереднього теоретико-методологічного досвіду дослідження подібних

явищ. У зв'язку із цим можна нагадати висловлювання відомого російського теоретика і філософа права Д.А. Керімова, який відзначає, що без історичного відтворення правового розвитку виключається можливість логічного усвідомлення його закономірностей [6, с. 112–113]. Еволюція суспільної моралі та права як засобів регулювання відносин у соціумі, тісно пов'язана з певними етапами розвитку суспільства і держави, а тому історизм, як один із фундаментальних принципів юридичної науки, використовується нами в процесі дослідження. Водночас, якщо дотримуватись суто прагматичних поглядів і вважати суспільну мораль виключно результатом історичного розвитку, тоді й немає ніякого об'єктивного критерію щодо оцінки істинності правових явищ та норм, а суспільна мораль визначатиметься при цьому тільки певними умовами конкретного соціального середовища. Тим не менше, історичний метод дослідження дає змогу виявити тенденції конституційно-правового регулювання суспільних відносин, використовувати позитивний досвід минулого для сучасного державотворення. Наука в історичному аспекті вивчає розвиток конституційних норм і інститутів, виявляє їх зв'язок із суспільними процесами.

Зростання потреби в правовому захисті суспільної моралі зумовлює необхідність поглиблення методологічної бази дослідження, зокрема, використання системно-структурного методу дослідження. Системно-структурний метод відіграє важливу роль у процесі аналізу окремих норм, інститутів системи конституційного права України (правові норми, що регулюють захист суспільної моралі як елемент правової системи).

Дослідження перспективного стану правового регулювання суспільних відносин, зокрема у сфері захисту суспільної моралі, було б неможливе без застосування прогностичного методу та синергетики. Результативним методом дослідження правових засад захисту суспільної моралі, безперечно, є конкретні соціологічні дослідження, які дають змогу проаналізувати суспільну думку щодо розвитку законодавства про захист суспільної моралі в Україні, оцінити функціонування відповідних державних та громадських інституцій у сфері захисту суспільної моралі, врахувати результати досліджень в процесі прийняття органами

державної влади рішень з відповідних питань.

В процесі дослідження конституційно-правових засад захисту суспільної моралі стикаємося із тим, що «неодмінним атрибутом у пошуках концепції ефективної трансформації повинен бути порівняльний метод. Передусім тому, що він забезпечує звільнення від етноцентризму і сприяє запозиченню багатоманітного соціально-політичного досвіду інших країн для побудови оптимальних моделей тих чи інших реальних суспільних об'єктів, які потрібні для трансформації» [10, с. 23]. Тому дослідження було б неповним без використання порівняльного (діахронно-компаративістського та синхронно-компаративістського) методу, який сприяє запозиченню багатоманітного соціально-правового досвіду інших країн для побудови оптимальних моделей регулювання суспільних відносин. Метод порівняльного правознавства дозволяє на основі вивчення норм права зарубіжних країн, їх співставлення, порівняння з вітчизняними сформулювати логічно обґрунтовані оціночні судження щодо використання цих норм у національному законодавстві про захист суспільної моралі, прогнозувати наслідки цього.

На сучасному етапі розвитку права помітною є актуалізація юридичної герменевтики, головним чином інструментальної герменевтики права, яка виступає лише методикою тлумачення правових текстів і не пов'язує цей процес з проблемами буття і сенсу життя, а також екзистенціального методу, який у сфері права акцентує увагу на людині і її невід'ємних правах.

В процесі дослідження конституційно-правових засад захисту суспільної моралі не варто відкидати можливість використання й інших теоретико-методологічних підходів. Водночас, в сучасних умовах інтенсивного розвитку загальноєвропейського та світового процесу у напрямку їх соціалізації та демократизації, повселюдного утвердження ідей панування права, принципів свободи, рівності, самостійності людської особи, пошуку шляхів до втілення цих принципів особливої актуальності набувають фундаментальні ідеї про права людини, свободу, справедливість і рівність, правову організацію державного життя. Важливого значення набувають проблеми зв'язку права, моралі, культури, правової ідеології, законності та справедливості, соціальної

цінності права. Аналіз цих проблем передбачає подальше розширення правових пошуків, відмову від застарілих уявлень та усталених стереотипів у правознавстві, подолання вузько-нормативних трактувань права за рахунок розкриття його соціально-ціннісної орієнтації, гуманізму та справедливості, а не лише адміністративно-управлінської діяльності. У процесі подальших досліджень варто особливу увагу приділити людському виміру держави і права [11, с. 41-42]. Окрім цього, у наш час активізувалися розробки проблем теорії і філософії права, зокрема пошук морально-правових законів, оскільки зрозуміло, що «якісні зміни морально-правового знання пов'язані з переходом від колишнього поняття права й моралі до нового поняття, з формуванням нової етико-правової теорії з відповідним новим методом і новим предметом» [12, с. 67].

Підсумовуючи зауважимо, що тільки в межах інтеграції правових поглядів можливе окреслення шляхів пізнання права в повному обсязі. Окремо взята правова теорія неспроможна дослідити сутність права цілісно, дати його всебічну характеристику. Саме прагнення осмислити право як цілісне суспільне явище обумовлює необхідність інтегративного підходу до праворозуміння. У наш час юридична наука потребує синтезуючого вирішення проблеми праворозуміння, яке б спиралося на досягнення різних правових шкіл. Вчені-правознавці повинні зосередити увагу на осягненні ідеї єдності різноманіття, за допомогою якої стає можливим вивчення цілісності будь-яких правових явищ.

Отож, при аналізі конституційно-правових засад захисту суспільної моралі можна використовувати різні методологічні підходи і від цього цінність дослідження не знизиться, а навпаки – збагатиться. Єдине, важливо, щоб у їх основі були світові конституційні цінності, права людини і громадянина, оскільки найголовнішими методологічними орієнтирами для сучасного конституційного права України має бути утвердження гуманізму, пріоритету прав особи, громадянського суспільства перед державою, забезпечення вільного користування природними правами і свободами людини, їх захист від утисків та посягань з боку держави, будь-яких юридичних та фізичних осіб, успадкування та використання вітчизняного та зарубіжного

конституційно-правового досвіду.

Література

1. Апресян Р.Г. Понятие общественной морали (опит концептуализации) / Рубен Грантович Апресян // Вопросы философии. – 2006. – №5. – С. 3-17.
2. Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5 т. – Х.: Право, 2008. – Т.1: Методологічні та історико-теоретичні проблеми формування і розвитку правової системи України / За заг. ред. М.В. Цвіка, О.В. Петришина. – 2008. – 728 с.
3. Мальцев Г.В. Нравственные основания права / Геннадий Васильевич Мальцев. – [2-е изд.]. – М: Изд-во СГУ, 2009. – 552 с.
4. Тацій В.Я. Правова наука в Україні: стан та перспективи розвитку / Василь Якович Тацій // Вісник Академії правових наук України. – 2003. – № 2–3. – С. 5–24.
5. Миронова Г. Діалектична єдність природи моральних і правових відносин / Галина Миронова // Юридична Україна. – 2004. – №1. – С. 20-26.
6. Керимов Д.А. Методология права: предмет, функции, проблемы философии права / Джангир Аббасович Керимов. – [4-е изд.]. – М: ИНФРА-М, 2008. – 521 с.
7. Шаповал В.М. Сучасний конституціоналізм: [монографія] / Володимир Миколайович Шаповал. – К. : Юрид. фірма «Салком»; Юрінком Інтер, 2005. – 560 с.
8. Берман Г.Дж. Вера и закон: примирение права и религии / Гарольд Дж. Берман; [пер. с англ. Д. Шабельникова и М. Тименчика]. – М., 1998. – 442 с.
9. Поляков А.В. Общая теория права: Проблемы интерпретации в контексте коммуникативного подхода : [курс лекций] / Андрей Васильевич Поляков.– СПб, 2004 – 864 с.
10. Доган М. Сравнительная политическая социология / Матей Доган, Домінік Пеласси ; [пер. с англ. Т.И. Шумилина]. – М.: РАН. ИСПИ, 1994. – 272 с.
11. Бабкін В.Д. Нарис історії розвитку загальної теорії держави і права, філософії та енциклопедії права / Володимир Дмитрович Бабкін, Ігор Борисович Усенко // Антологія української юридичної думки: в 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова) та ін. Том 1: Загальна теорія держави і права, філософія та енциклопедія права / упорядники: В.Д. Бабкін, І.Б. Усенко, Н.М. Пархоменко; відп. редактори В.Д. Бабкін, І.Б. Усенко. – К.: Видавничий Дім «Юридична книга», 2002. – 586 с. – С. 9-43.
12. Лукич Р. Методология права / [под ред., с вступ. ст. Д. А. Керимова ; пер. с сербскохорватского В. М. Кулистикова] / Радомир Лукич. – М.: Прогресс, 1981. – 304 с. – (Общественные науки за рубежом.).

Анотація

Припхан І.І. Методологія дослідження конституційно-правових засад захисту суспільної моралі. – Стаття.

У статті здійснено змістовно-структурну характеристику методології дослідження конституційно-правових засад захисту суспільної моралі. За допомогою сукупності методів дослідження проаналізовано зміст категорії «суспільна мораль» та основні підходи до її дослідження у сучасній конституційно-правовій науці.

Ключові слова: суспільна мораль, конституційно-правові засади, правовий захист, методологія.

Аннотация

Припхан И.И. Методология исследования конституционно-правовых основ защиты общественной морали. – Статья.

В статье осуществлено содержательно-структурную характеристику методологии исследования конституционно-правовых основ защиты общественной морали. С помощью совокупности исследовательских приемов проанализированы содержание категории «общественная мораль» и основные подходы к ее исследованию в современной конституционно-правовой науке.

Ключевые слова: общественная мораль, конституционно-правовые основы правовая защита, методология.

Summary

Prupkhan I.I. The investigation methodology of the constitutional-legal basis of public morality protection. – Article.

Full structural characteristic of the investigation methodology of the constitutional-legal basis of public morality protection has been accomplished in the given article. With the help of a number of investigation methods the matter of the category «public morality» and the main methods of approach to it's investigation in modern constitutional-legal science have been analysed.

Key words: public morality, constitutional-legal bases, legal protection, methodology.

В.Я. Черноус

старший викладач кафедри теорії та історії держави і права
Івано-Франківського факультету
Національного університету
«Одеська юридична академія»

ПРОБЛЕМИ ПОДОЛАННЯ БІЦЕФАЛІЗМУ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Дослідження правових засад функціонування виконавчої влади останніми роками набуло особливої актуальності з огляду на здійснення в Україні конституційної та адміністративної реформ. Роль процесів реформування виконавчої влади обґрунтовано зростає, зважаючи на те, що метою згаданих реформ є поетапне створення такої державної влади, яка забезпечить становлення України як правової європейської держави з